

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra sociální a charitativní práce

Bakalářská práce

Prevence domácího násilí z pohledu sociální práce

Vedoucí práce: doc. Jindřich Šrajfer, Dr. theol.

Autor práce: Karolína Veithová

Studijní obor: Sociální a charitativní práce

Ročník: 3

2021

Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Datum:

Podpis studenta

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. Jindřichovi Šrajerovi, Dr. theol., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Děkuji také rodině a příteli za psychickou podporu a povzbuzení.

Obsah

Úvod	6
1 Uvedení do problematiky domácího násilí.....	7
1.1 Definice domácího násilí.....	7
1.2 Znaky domácího násilí.....	8
1.3 Formy domácího násilí	9
1.4 Fáze domácího násilí.....	11
1.5 Faktory domácího násilí.....	12
1.6 Právní ochrana před domácím násilím.....	13
1.7 Aktéři domácího násilí (pachatelé a oběti)	15
2 Sociální práce v oblasti domácího násilí.....	20
2.1 Sociální práce s oběťmi domácího násilí	20
2.2 Spolupráce s orgány státní správy	22
2.2.1 Spolupráce s PČR.....	22
2.2.2 Spolupráce s OSPOD	23
2.3 Možnosti řešení domácího násilí.....	23
2.3.1 Bezpečnostní plán	24
3 Prevence domácího násilí z pohledu sociální práce	26
3.1 Primární prevence zaměřená na společnost.....	26
3.2 Sekundární prevence zaměřená na oběti.....	28
3.2.1 Institut vykázaní	28
3.2.2 Intervenční centrum	29
3.2.3 Azylové domy	31
3.2.4 Krizová centra	32
3.3 Terciární prevence zaměřená na následnou pomoc obětem domácího násilí	33
3.3.1 Psychologické poradny.....	33

Závěr	35
4 Seznam použitých zdrojů	37
5 Abstrakt	41
6 Abstract.....	42

Úvod

Téma pro bakalářskou práci „Prevence domácího násilí z pohledu sociální práce“ jsem si zvolila po absolvování praxe v krizovém centru. Naskytla se mi zde možnost být pod vedením sociální pracovnice, která se touto problematikou dlouhodobě zabývá. Téma mne velmi zaujalo. Avšak od té doby, co se o problematiku domácího násilí zajímám, postrádám informovanost o prevenci daného sociálního jevu. Především v mediálních diskuzích považuji informativnost za klíčovou, a proto se chci právě tímto tématem zabývat ve své bakalářské práci.

Vzhledem k výše vytyčenému cíli bakalářské práce nejdříve uvedu do problematiky domácího násilí (1. kap). Věnovat se budu definici domácího násilí, jeho charakteru, znakům a formám. Budu zde dále reflektovat faktory, které podmiňují jeho vznik. Zařazuji sem i představení legislativy týkající se problematiky domácího násilí, stejně jako vymezení osob, kterých se domácí násilí týká.

Druhá kapitola bude pojednávat o stručném představení sociální práce se zvláštním důrazem na přiblížení forem sociální práce, které problematiku domácího násilí řeší. Patří k nim především sociální práce s oběťmi domácího násilí, ale také spolupráce sociální práce s orgány státní správy při řešení tohoto problému. Nastíněny zde budou i možnosti řešení tohoto fenoménu. Zmíním zde druhy pomoci, kterým se budu podrobněji věnovat ve třetí kapitole.

Ve třetí a stěžejní kapitole se věnuji prevenci domácího násilí z pohledu sociální práce, tzn. jaký význam má sociální práce v prevenci domácího násilí. Systém prevence či pomoci je sestaven ze třech pilířů, které společně vytvářejí pomyslný základ pro kvalitní řešení problému. Sociální práce přitom patří do sekundární i terciární formy prevence ve vztahu k domácímu násilí.

Cílem mé bakalářské práce je zjistit, jakou prevenci může sociální práce realizovat ve vztahu k předcházení domácího násilí.

1 Uvedení do problematiky domácího násilí

Tato kapitola se věnuje uvedení do problematiky domácího násilí, vysvětlení samotného pojmu a jeho zasazení do širších souvislostí, které můžeme nazvat fázemi a formami domácího násilí. Dále se kapitola zaměřuje na zainteresované osoby této problematiky domácího násilí, jež lze rozdělit na pachatele a oběti. Zmiňují se zde i o legislativním rámci souvisejícím s domácím násilím v ČR.

1.1 Definice domácího násilí

Domácí násilí můžeme charakterizovat jako opakované násilné chování či vyhrožování a hrozbu ublížení proti životu, zdraví a lidské důstojnosti vůči druhé osobě. Dochází k němu v intimních či rodinných vztazích mezi osobami žijícími ve společném obydlí.¹

Od 1. června 2004 je v ČR domácí násilí trestným činem označeným jako *týrání osoby žijící ve společném obydlí*. Tím se rozumí byt či dům, který osoba ohrožená a násilná sdílí. Jde zde o to, že osoby v bytě společně bydlí nikoliv o to, že byt vlastní.²

Domácí násilí v užším pojetí je popisováno jako násilí mezi partnery, resp. jako partnerské násilí.³ Nedochází k němu jen v intimních vztazích, ale například i ve vztazích mezigeneračních (rodiče/děti, prarodiče/vnuci)⁴. Dochází k němu opakovaně a skrytě před veřejností. K nejvyššímu výskytu domácího násilí dochází právě v partnerských vztazích.

Istanbulská úmluva (IÚ) definuje domácí násilí následovně: „*domácím násilím se rozumí všechny činy fyzického, sexuálního nebo psychického násilí, k nimž dojde v rámci rodiny nebo mezi současnými či bývalými partnery*“.⁵

Pojem domácí připomíná slovo domov, který obvykle pro lidi znamená místo bezpečí, tepla a jistoty. Místo, kde nás akceptují se všemi našimi odlišnostmi. Toto však

¹ Srov. STRÍLKOVA, Patricie a Marek FRYŠTÁK. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. s. 13

² Srov. Tamtéž. s. 11

³ Srov. ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. s. 21

⁴ Srov. PAPRSTEINOVÁ, Lucie, Jiřina NAVRÁTILOVÁ a Libor BOTEK. *Domácí násilí: příručka (nejen) pro pastorační pracovníky*. s. 11

⁵ Istanbulská úmluva, Článek 3 Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí, [online] Istanbul, 11.V.2011. Dostupné z: <https://rm.coe.int/16808e95e17> [08. 02. 2021]

není reálné prostředí lidí, kteří jsou dlouhodobě vystaveni domácímu násilí. Domov je pro ně místem, kde zažívají násilí ve formě ponižování, týrání, žárlivosti či hněvu.⁶

Pojem domácí násilí je automaticky spojován s mužem násilníkem a ženou obětí. Tento automatizmus působí nejen diskriminačně vůči mužům jako obětem, ale také vůbec nezahrnuje děti, prarodiče či sourozence jako oběti či násilné osoby.⁷

1.2 Znaky domácího násilí

Do znaků, kterými se domácí násilí vyznačuje, lze zahrnout fyzické, psychické anebo sexuální násilí, ke kterému dochází opakovaně mezi blízkými osobami v jejich soukromí.⁸

Mezi nejvíce používané znaky se řadí:

- Opakovanost a dlouhodobost – ojedinělý incident či jednorázový incident nelze považovat za domácí násilí, ač může mít velké následky.
- Eskalace – od nadávek a urážek se postupně stupňuje k útokům proti lidské důstojnosti; útokům proti zdraví, které v konečném stádiu přechází k útokům proti lidskému životu.
- Uplatnění moci a kontroly – rozdělení rolí osoby ohrožené a osoby násilné je nerovné. Jejich role se v průběhu násilí nemění.
- Neveřejnost – k domácímu násilí dochází zpravidla v soukromí a beze svědků. Může k němu docházet i např. v hotelovém pokoji či na chatě.⁹
- Vztah – úzké spojení mezi pachatelem a obětí. Například partneri, rodiče a děti.¹⁰

⁶ Srov. PAPERSTEINOVÁ, Lucie, Jiřina NAVRÁTILOVÁ a Libor BOTEK. *Domácí násilí: příručka (nejen) pro pastorační pracovníky*. s. 11

⁷ Srov. STRÍLKOVÁ, Patricie a Marek FRYŠTÁK. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. s. 13

⁸ Srov. BEDNÁŘOVÁ, Zdena. *Domácí násilí: zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. s. 7

⁹ Srov. ŠEVČÍK, Drahomír; ŠTĚPÁNKOVÁ, Naděžda a kol. *Domácí násilí*. s. 38

¹⁰ Srov. DUFKOVÁ, Ivana a Jiří ZLÁMAL. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí*. s. 8

1.3 Formy domácího násilí

V odborné literatuře se mluví o pěti formách násilí, jedná se o násilí psychické, fyzické, sexuální, sociální a ekonomické. Tyto formy se velmi často prolínají. Násilník může díky těmto formám získat a dosáhnout větší moci a kontroly nad obětí. Každá z těchto forem se také může projevovat postupně. Nejprve může docházet k psychickému vydírání a izolaci, poté se přidávají fyzické útoky.¹¹

Fyzické násilí

Jako první formu jsem si vybrala násilí fyzické, které je označováno také jako násilné. Tato forma je nejvíce viditelná, a pakliže k ní dochází, je i pro trestně právní rovinu snadněji definovatelná a dokazatelná než psychické násilí. Násilník používá proti oběti hrubou fyzickou sílu, kdy využívá své převahy, aby oběť zastrašil a hrozí následným pokračováním. Při fyzickém násilí může násilník cílit i na jiný objekt než na oběť (např. na věci ve vlastnictví oběti, na domácí zvířata či jiné osoby v domácnosti).¹²

Fyzické násilí je snadno průkazné pomocí lékařských zpráv, které má zraněná osoba k dispozici a na základě znaleckých posudků, které dokážou opakovanost a četnost napadení. Nevýhodou je, že se oběť velice často bojí věc lékaři oznámit a raději na ošetření nejde nebo uvede jinou příčinu zranění. Nejhorší skrytou hrozbou u fyzického násilí je, když si útočník uvědomuje, že zranění mohou být odhalena ostatními lidmi, a proto si na své útoky vybírá taková místa na těle, která je možno jednoduše zakrýt např. oděvem, a tedy na sebe oběť v nestřeženém okamžiku neupozorní ostatní lidi.¹³

Psychické násilí

Psychické násilí neboli emocionální (citové) může mít verbální i neverbální podobu. Při psychickém násilí nedochází k žádnému fyzickému kontaktu. Typické pro psychické násilí je např. vydírání, vyhrožování, ponižování, urážení, terorizování,

¹¹ Srov. CONWAY, Helen L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb.* platným od 1. ledna 2007. s. 14

¹² Srov. ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence.* s. 49

¹³ Srov. VONKOVÁ, Jiřina; MACHÁČKOVÁ, Radka. *Domácí násilí právní minimum pro lékaře.* s. 47

posmívání se oběti, zpochybňování oběti a podobně. Všechny tyto psychické ataky vyvolávají u oběti stres, pocit úzkosti a nejistotu. Agresor chce mít kontrolu nad obětí, a tak velmi často kontroluje její chování, respektive sleduje, s kým se stýká, s kým je v kontaktu a kam odchází. Toto násilí způsobuje trvalé následky, které se bohužel nezahojí, jako je tomu například u modřin, které vznikají při fyzickém násilí. Neustálým shazováním a ponižováním oběť ztrácí sebevědomí a začíná věřit tomu, co agresor říká. Mezi taktiky citového vydírání patří využívání dětí. Pachatel využívá děti, protože se snaží zabránit tomu, aby ho oběť opustila. Existuje zde i hrozba, že dětem ublíží.¹⁴

Psychické násilí je na rozdíl od fyzického těžko rozeznatelné, protože oběť je týrána po psychické stránce nikoliv po stránce fyzické (v některých případech se dané formy násilí slučují). Pokud je oběť psychicky týrána, a nenese tedy na sobě známky modřin či krvavých ran, je to z trestně právního hlediska velmi těžké rozpoznat. Násilník tak může na okolí působit dobrým dojmem a vzápětí být agresorem vůči blízké osobě.¹⁵

Psychické násilí je doprovodným a častým jevem u ostatních forem násilí.

Sexuální násilí

Sexuální násilí neboli sexualizované násilí spočívá v používání sexuality jako nástroje moci, tedy nikoliv uspokojení sexuální touhy násilníka. Násilník může nedobrovolný sexuální kontakt využívat k manipulaci s obětí. Se sexuálním násilím úzce souvisí pojem *sexualizované násilí*, který proniká nově do odborné literatury. Tento pojem je spojen s narušováním intimity, demonstrováním moci a ponižováním osoby skrze sexuální akt.¹⁶

U sexuálního násilí si společnost vybaví převážně znásilnění. Ve skutečnosti se ale můžeme setkat i s nucením do sexuálních praktik, použití sexuálních pomůcek a převleků, mít styk za přítomnosti jiných osob nebo donucení ke sledování pornografie. To vše s nesouhlasem oběti.¹⁷

¹⁴Srov. PIKÁLKOVÁ, Simona, Zuzana PODANÁ a Jiří BURIÁNEK. *Ženy jako oběti partnerského násilí: sociologická perspektiva*. s. 82

¹⁵ Srov. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]* s. 24

¹⁶Srov. KUTÁLKOVÁ, Petra a Eubica KOBOVÁ, ed. *Sexuální násilí: proč se nikdo neptá?* s. 16

¹⁷ CONWAY, Helen L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. s. 15

Ekonomické násilí

Ekonomické násilí je skrytá forma násilí. Pachatel omezuje či zakazuje oběti disponovat vlastními nebo rodinnými finančními prostředky. Odmítá oběti poskytovat finance na společnou domácnost, případně i neposkytuje finance na zajištění dětí. Pachatel má absolutní dohled na stav příjmů a výdajů oběti. Oběť neví, kolik peněz mají a jak na tom jsou finančně.¹⁸

Jelikož oběť má odepřené finance, je nucena se o ně doprošovat pachatele. To často vede k tomu, že pachatel oběť kritizuje ze její potřeby. Oběť si podrývá sebevědomí, a nemá tak kontrolu nad svým životem, protože ji pachatel kompletně ovládá. Například pachatel odmítá poskytovat ženě finance na pořízení hygienických potřeb, tím si zajistí izolaci oběti.¹⁹

Sociální násilí

Sociální násilí spočívá v izolaci oběti od sociálního prostředí. Násilník se snaží oběť izolovat od jejich známých, rodiny, kolegů v práci a ostatních osob, které by na oběť mohly mít jakýkoliv vliv. Oběť si toho zprvu moc nevšímá, protože násilník to podá jako projev náklonnosti, postupem času si to oběť uvědomí. Po dobu izolace dochází ke kontrole telefonátů a zpráv. Někdy násilník oběti vytvoří harmonogram, podle kterého se musí řídit, v opačném případě to vede to ke konfliktu.²⁰

1.4 Fáze domácího násilí

Domácí násilí není jednorázový akt. Jedná se spíše o cyklicky se opakující etapy. Latentní projevy domácího násilí bývají nenápadné a oběť nemusí rozpoznat, že k násilí již došlo anebo dochází.²¹ Jelikož k násilí dochází opakovaně, jsou tato období označována jako „kruh domácího násilí“ nebo také „spirála násilí.“

¹⁸ Srov. STRÍLKOVÁ, Patricie a Marek FRYŠTÁK. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. s. 15

¹⁹ Srov. CONWAY, Helen L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. s. 17

²⁰ Srov. ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. s. 50

²¹ pozn. Může to zpočátku vypadat jako partnerova pozornost, např. přemlouvá ženu, ať raději zůstane doma s ním, než aby šla s kolegyněmi z práce. Vyzvedává ji v práci či ji doprovází do práce apod.

Domácí násilí prochází čtyřmi fázemi:

- **Fáze napětí.** V této fázi je komunikace mezi partnery špatná. Násilná osoba bývá rozčilená, žárlivá, nespokojená a kritická k oběti. Oběť v této fázi cítí strach a snaží se násilníkovi vyhovět, snaží se být úslužná, pečující. Má pocit viny, že neudělala vše proto, aby zamezila vzniku napětí.
- **Fáze násilí.** Tato fáze je charakteristická tím, že už nejde jen o vyčítání, co oběť udělala špatně, ale dochází k fyzickému, emociálnímu a psychickému týrání. Násilník se snaží získat moc nad obětí a zcela ji ovládnout. Dochází tu k týrání a ubližování. Oběť se cítí bezmocná a má strach.
- **Fáze usmíření, líbánek.** Násilník v této fázi cítí vinu a snaží se oběti omluvit. Přichází se sliby, že už to nikdy neudělá. Ujišťuje oběť o svých pocitech. Oběť většinou slibům a projevům náklonnosti uvěří a zůstane nadále s násilníkem s vidinou lepších zítřků.
- **Fáze klidu.** V této fázi se žádné výrazné incidenty ve vztahu nevyskytují. Problémy ale přetrvávají a postupně se kupí, až opět přerostou ve fázi napětí.²²

Cyklus se opakuje tak dlouho, dokud není nějakým způsobem ukončen či přerušen. Může trvat různě dlouho – hodiny, týdny, roky, desítky let.

1.5 Faktory domácího násilí

Faktory, které podmiňují vznik domácího násilí, nelze jednoznačně stanovit. Vždy se jedná o působení více vlivů, které vedou ke vzniku násilí. Příčiny vzniku domácího násilí jsou shrnuty do teorií. V odborné literatuře jsou popisovány jednofaktorové teorie, které se dělí na psychologické, biologicko-genetické, sociologické a feministické. Jednofaktorové teorie ale již dnes nestačí.²³

Psychologická teorie se zaměřuje na osobnost a psychiku agresora, přičemž příčinu spatřuje v povahových rysech pachatele (užívání návykových látek, alkohol, psychická

Stává se, že z takové pozornosti to později přeroste v nadměrnou kontrolu a zakazování možnosti někam chodit. Žena to časem pozná, že se již nestýká s nikým jiným a je v izolaci.

²² Srov. ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. s. 54

²³ Srov. STŘÍLKOVÁ, Patricie a Marek FRYŠTÁK. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. s. 16

porucha). Biologicko-genetická teorie se zaměřovala pouze na obecné predispozice k agresivnímu chování, avšak nedokázala dostatečně vysvětlit problematiku domácího násilí, a tak zanikla. Sociologická teorie se kryje s teorií feministickou. Obě teorie spatřují původ násilí v převaze moci muže nad ženou v patriarchálním světě.²⁴

Právě proto, že jednofaktorové teorie nestačí, se v současné době využívají teorie multifaktorové, které nahlíží na příčiny komplexněji. Mezi nejznámější a nejpoužívanější teorie příčin patří ty od D. G. Duttona, který ve svých pracích rozlišuje makrosystémové, ekosystémové, mikrosystémové a ontogenetické příčiny.²⁵

Makrosystémové příčiny pohlíží na domácí násilí skrze nadvládu mužů ve společnosti a stále převládajících patriarchálních hodnot. Jako ekosystémové příčiny rozvoje domácího násilí jsou uváděna životní a sociální okolí jednotlivců (např. nezaměstnanost, nízké příjmy a vzdělání). Avšak se změnou společenských podmínek se lze setkat s domácím násilím i v jiných sociálních vrstvách. Jako příklad můžeme uvést bohaté podnikatele, kteří využívají ženu pro její krásu a k obstarání domácnosti. Mikrosystémové příčiny vycházejí z rodinného života, kdy se vzájemně jednotliví členové dobře znají, znají své slabé a silné stránky, a proto právě zde může tkvět možnost příčiny. Ontogenetické příčiny se zaměřují na individuální charakteristiku pachatele a oběti. Například řešení situací a vzorce chování z dětství.²⁶

1.6 Právní ochrana před domácím násilím

Velkým průlomem v oblasti ochrany obětí domácího násilí v ČR se stal zákon č. 135/2006 Sb., který nabyl účinnosti 1. 1. 2007. Tímto zákonem se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Přijetím tohoto zákona dal stát jasně najevo nesouhlas s pácháním domácího násilí, a také i to, že ho dál tolerovat nebude. Tímto zákonem byl do našeho právního řádu zakotven institut vykázaní. Zákon na ochranu před domácím násilím tvoří tři pilíře: Policie ČR, intervenční centra a soud. Pro co nejefektivnější pomoc musí tyto tři pilíře spolu řádně spolupracovat a fungovat.

²⁴ Srov. STRÍLKOVÁ, Patricie a Marek FRYŠTÁK. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. s. 17

²⁵ Srov. VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. s. 12

²⁶ Srov. VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. s. 16

V souvislosti se zákonem č. 135/2006 Sb. byl novelizován zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky v platném znění. Dle § 44-47 zákona č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky je Policie ČR oprávněna využít institut vykázání. Institutu vykázání se budu blíže věnovat ve třetí kapitole bakalářské práce.

Změna byla provedena i v zákoně o sociálních službách neboli zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách. Vznikají intervenční centra – speciální pracoviště, která jsou druhým pilířem pomoci osobám ohroženým domácím násilím. Poskytují odbornou pomoc obětem domácího násilí v prvních dnech po vykázání agresora.²⁷

Důležitým dokumentem týkajícím se problematiky domácího násilí je **Istanbulská úmluva neboli Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí**²⁸, která vstoupila v platnost v srpnu 2014 a Česká republika ji podepsala mezi posledními zeměmi 2. května 2016.

Úmluva se vztahuje především na různé formy násilí páchaného typicky na ženách. Vyzývá ale smluvní státy, aby ochranu poskytovaly stejně i mužům a dalším skupinám osob v rolích obětí.²⁹ Cílem úmluvy je ochrana žen před veškerými formami násilí, prevence před násilím, dále podpora rovnoprávnosti žen a mužů, strategie a opatření pro pomoc všem obětem, eliminace diskriminace, poskytnutí pomoci organizacím a státním složkám, aby efektivně spolupracovaly.³⁰

Z výše uvedených dokumentů je patrně vidět snaha o zachování lidských práv a základních svobod pro všechny bez rozdílu. Považuji za velmi důležité se o tomto fenoménu bavit a diskutovat nad ním. Čím více se o tématu bude psát a diskutovat, tím více se dostane do podvědomí lidí. I přes veškeré úsilí, které se vynakládá, je třeba dále bojovat proti násilí páchanému především na ženách a domácímu násilí jako takovému.

²⁷ Srov. JEŽKOVÁ, Veronika a Jiřina VOŇKOVÁ. *Vaše právo!: první právní pomoc ženám, obětem domácího násilí*. s. 5

²⁸ Srov. *Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod*. Řím, 4. IX. 1950. [online] [cit. 08.02.2021]. Dostupné z: http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf

²⁹ Srov. *Úmluva o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí: mýty a fakta*, Úřad vlády ČR, 2018. Dostupné na: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Projekt_OPZ/Vystupy_projektu/brozura_IU.pdf [cit. 08.02.2021]

³⁰ Srov. Článek 1 Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí. Istanbul, 11. V. 2011. Dostupné z: <https://rm.coe.int/16808e95e1> [cit. 08.02.2021]

1.7 Akteři domácího násilí (pachatelé a oběti)

Pachatele domácího násilí je velmi těžké jednoznačně určit. To, jací pachatelé jsou, můžeme usuzovat nejčastěji z výpovědí osob, které s násilníky žily nebo žijí. Charakteristiky jednotlivých pachatelů můžeme získávat také z poznatků pomáhajících profesí, které s pachateli přišly do kontaktu např. při projednávání u soudu.³¹ Pachatel má jakousi „dvojitou tvář“. Na okolí působí jako slušný člověk, v soukromém životě je násilníkem. Důležité je také zmínit, že pachatelem může být kdokoliv bez ohledu na barvu pleti, sociálněekonomickou situaci, vzdělání, gender a náboženské vyznání.³²

V situaci domácího násilí je možno rozlišovat tři základní zdroje agresivního chování pachatele:³³

1. Podle zdroje agrese

- Zdrojem může být vliv dědičnosti a výchova jedince neboli trvalá osobnostní založení.
- Zdrojem mohou být drobná mozková poškození – násilník pociťuje zpětně lítost nad svými činy. Tyto poruchy se dají ovlivnit vhodnou léčbou u odborníků.
- Dyadické reakce neboli vzájemné působení obou partnerů. Zdrojem může být vzájemné ovlivňování partnerů. Střídá se zde akce a reakce tzn. provokace a reakce.³⁴

2. Dle psychologického profilu

- Domácí násilník – pro okolí slušný člověk, doma pedant (fenomén dvojitá tvář)
- Normální násilník – kopíruje převzaté modely původní rodiny, chování z dětství
- Sociální sadista – fascinuje ho moc, odplata a msta

³¹ Srov. STRÍLKOVÁ, Patricie a Marek FRYŠTÁK. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. s. 18-19

³² Srov. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky. Domácí násilí, stalking, predikce násilí*. s. 36-37

³³ Srov. Tamtéž. s.19

³⁴ Srov. Tamtéž.

- Stresovaný slaboch – násilné činy má jako typ útěku od své vlastní mizérie³⁵

Pachatelé domácího násilí mají většinou problémy se sebeúctou, ale naopak oplývají nadměrnou sebedůvěrou. Často věří ve svoji nadřazenost v rodině. Svě činy popírají a shazují vinu na někoho jiného (např. oběť). Kontrolu nad svým chováním ztrácejí požíváním alkoholu a jiných návykových látek.³⁶

Obětí domácího násilí se může stát kdokoliv bez ohledu na pohlaví. Může se jednat o sourozence, současné i bývalé partnery nebo prarodiče. Násilnou osobou, jak bylo již řečeno, může být kterákoliv osoba ve vztahu.³⁷

Materiální jistota, vzdělání ani úspěchy nikoho neochrání před násilím za zavřenými dveřmi našich domovů. Nepřímou obětí domácího násilí jsou děti, pokud je násilí pácháno mezi dospělými partnery.³⁸

S obětmi domácího násilí je spojeny pojmy – viktimologie, viktimnost a viktimizace. Viktimologie je vědní disciplína, která vědeckým způsobem nahlíží na oběti trestných činů. Můžeme se setkat s několika úhly pohledu na oběť – psychologickým, kriminologickým, trestněprávním a sociologickým. Viktimologie studuje jevy a související zákonitosti, např. pomoc obětem či interakci mezi pachatelem a obětí. Viktimnost je soubor predispozic člověka stát se obětí trestného činu.³⁹

Pojem viktimizace lze pochopit jako proces, kdy se z potencionální oběti stává oběť skutečná. Útok na oběť je počátek celého procesu. Viktimizaci lze dělit na dvě základní fáze, může být i terciární. Primární fáze je přímý důsledek trestného činu. Sekundární fáze již nezahrnuje pachatele, ale oběť je dále poškozována okolím, které se činem zabývá (např. média, policie, rodina). Tuto fázi je důležité minimalizovat, protože vyvolané pocity prodlužují trauma oběti (např. u dětí nesprávný přístup pedagogů nebo dlouhotrvající výslechy). Terciární fáze je následné trauma, které oběť prožívá,

³⁵ Srov. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky. Domácí násilí, stalking, predikce násilí.* s. 20

³⁶ Srov. VOŇKOVÁ, Jiřina; MACHÁČKOVÁ, Radka. *Domácí násilí právní minimum pro lékaře.* s. 27

³⁷ Srov. ČUHELOVÁ, Kateřina. *Předběžná opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí,* s. 15

³⁸ Srov. VOŇKOVÁ, Jiřina; SPOUSTOVÁ, Ivana. *Domácí násilí z pohledu žen a dětí: právní stav* k 1. 1. 2016. s. 49

³⁹ Srov. STRÍLKOVÁ, Patricie a Marek FRYŠTÁK. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím.* s. 23

nedaří se jí ztotožnit s danou situací⁴⁰. V primární a sekundární fázi rozlišujeme způsobené rány na primární a sekundární. Primární rány jsou fyzické, finanční a emocionální. Emocionální újma může být pro oběť horší než újma fyzická. Sekundární rány jsou pouze psychologické, např. pocit nespravedlnosti, nedůstojnosti a izolace.⁴¹

Ženy jako oběti domácího násilí

Ženy jsou nejpočetnější skupinou obětí domácího násilí. Pokud se zaměříme na procenta, tak dle údajů Českého statistického úřadu vyplývá, že se jedná o více než 90 % obětí domácího násilí.⁴² Útoky pocházejí většinou od partnerů a od osob, které sdílí s ženami společnou domácnost.

Ženám (jakožto nejpočetnější skupině) je nejvíce věnována pozornost, i co se týče výzkumů zaměřených na problematiku domácího násilí. U násilí páchaného a praktikovaného na ženách se uplatňují všechny druhy násilí.⁴³ Ženy často násilníka a jeho násilné chování omlouvají, např. byl rozhozený, špatně se vyspal, neměl dobrý den či násilí popírají („*Ne, to jsem se bouchla v pokoji o postel, jsem to ale nešika!*“)⁴⁴.

Muži jako oběti domácího násilí

Procento mužských obětí domácího násilí je rapidně menší než u žen. Neznamená to ale, že by společnost měla vnímat muže jako osoby vedoucí a neohrožené. Muže může od řešení problému odradit právě vnímání společnosti, kdy je vnímán jako silná osoba. Společnost chápe muže jako silné jedince, kteří neprojevují své slabosti navenek. Mužům je vštěpováno od mala „*kluci přece nepláčou*“, a to v nich poté vyvolá pocit, že nejen pláč je projevem slabosti.⁴⁵

⁴⁰ Srov. STRÍLKOVÁ, Patricie a Marek FRYŠTÁK. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. s. 23-24

⁴¹ Srov. ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese* s. 14-20

⁴² Srov. Gender: základní pojmy. czso.cz [online]. Český statistický úřad, 2013 [cit. 08. 02. 2021].

⁴³ Srov. PIKÁLKOVÁ, Simona; PODANÁ, Zuzana; BURIÁNEK, Jiří. *Ženy jako oběti partnerského násilí: sociologická perspektiva*. s. 42.

⁴⁴ Srov. ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. s. 91

⁴⁵ Srov. BURIÁNEK, Jiří a kol. *Domácí násilí–násilí na mužích a seniorech*. s. 30

Setkáváme se zde se všemi formami domácího násilí a často zde dochází k manipulaci a vydírání ze strany pachatelky. Například výhrůžky typu: „*Stejně ti nikdo neuvěří, když tak řeknu, že si mě zmlátí.*“ Muž se může zaleknout, že by mohl být brán jako agresor, nebo naopak být terčem posměchu.⁴⁶

Děti jako oběti domácího násilí

Děti jsou přímými oběti domácího násilí ve všech formách, ale také jsou i nepřímí pozorovatelé násilí, které je páčáno v jejich bezprostřední blízkosti. Mnohdy tyto nepříjemné vzpomínky zanechají celoživotní následky a traumata. Dítě trpí i tehdy, když na nich násilí páčáno není, ale je páčáno na jednom z rodičů.⁴⁷

U dětských obětí domácího násilí se setkáváme se syndromem CAN (child abuse and neglect). Používá se v souvislosti se zneužívaným, týraným a zanedbávaným dítětem. Zanedbáváním rozumíme nedostatečné poskytnutí základních potřeb, výchovy a vzdělávání. Syndrom dále zahrnuje fyzické, psychické a sexuální násilí.⁴⁸

To, co dítě vidí a zažívá v dětství, si poté odnáší do dospělosti. Často si po takové traumatické události neumí vytvořit pozitivní vztah k partnerovi. Dítě může agresivní chování vnímat jako normální způsob řešení osobních vztahů a v budoucnu to přenést i do svého vztahu.⁴⁹

Senioři jako oběti domácího násilí

Opomíjenou ohroženou skupinou jsou senioři. Násilí na seniorech je těžko odhalitelné. Většina seniorů o této skutečnosti mlčí, protože se za své týrání stydí, jiní nejsou vzhledem k nemoci (demence či deprese) schopni násilí rozpoznat a oznámit. Důvodů může být víc, např. mohou mít strach ze svěřením se nějaké osobě, protože by jim tato osoba nemusela věřit. Často se také stydí, jak své děti vychovali. Nejčastějšími násilníky jsou právě jejich dospělé děti. Často to nenahlásí také z důvodu,

⁴⁶ Srov. BURIÁNEK, Jiří a kol. *Domácí násilí–násilí na mužích a seniorech* s. 32

⁴⁷ Srov. ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. s. 22

⁴⁸ Srov. ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krizová intervence pro praxi*. s. 124

⁴⁹ Srov. MELICHAROVÁ, D.: *Dítě jako svědek a oběť domácího násilí*. s. 62–65.

že nechtějí přijít o milovanou osobu, která se o ně stará i přes to, že se dopouští násilných činů.⁵⁰

U špatného zacházení se seniory se setkáváme s pojmem „*syndrom EAN*“. Zkratka EAN (elder abuse and neglect) nemá český ekvivalent, ale používá se v souvislosti s násilím páchaném na seniorech. Domácí násilí páchané na seniorech lze rozdělit dle prostředí, kde k němu dochází. Z hlediska prostředí, kde k násilí na seniorech dochází, hovoříme o třech typech – k prvnímu dochází v rodině, k druhému v institucionální péči (sociální a zdravotnická zařízení) a k poslednímu ve společnosti jako takové.⁵¹

Důvodem k páchání domácího násilí právě na seniorech může být např. vyplácení důchodu a pachatelova vidina, že se vlastně o seniora stará, tedy by měl seniorovy peníze dostávat on, jsou jeho, může s nimi disponovat. Avšak senior mnohdy žije v hrůzných, někdy až nelidských podmínkách.⁵²

⁵⁰Srov. DUFKOVÁ, Ivana a Jiří ZLÁMAL. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí*. s. 60

⁵¹ Srov. BURIÁNEK, Jiří a kol. *Domácí násilí–násilí na mužích a seniorech*. s. 85

⁵² Srov. ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. s. 129

2 Sociální práce v oblasti domácího násilí

Cílem sociální práce je odhalování, eliminování a řešení sociálních problémů (nezaměstnanost, domácí násilí, delikvence aj.)⁵³. Sociální práce je poskytována v rámci celé škály služeb definovaných zákonem č. 108/2006 Sb. o sociálních službách. Zákon o sociálních službách sociální práci definuje jako souhrn činností, které poskytují pomoc a podporu osobám za účelem prevence sociálního vyloučení a následného sociálního začlenění.⁵⁴

2.1 Sociální práce s oběťmi domácího násilí

Sociální práce s oběťmi domácího násilí má svá specifika a úskalí. Jsou zde kladeny vysoké požadavky na sociálního pracovníka, který se musí umět rozhodovat velice rychle, musí být empatický. Dále musí mít potřebné vzdělání a školení v oblasti domácího násilí, aby dokázal poskytnout plnohodnotnou pomoc.

Sociální pracovník by měl mít na paměti, že oběť, která žádá o pomoc, se v častých případech cítí ponížena, zahanbená či si přijde zodpovědná za násilí, které na ni bylo páčáno. Je proto velmi důležité, aby pracovník oběť podporoval a pomáhal jí znovu vybudovat její vnitřní sílu. Je potřeba ji také ujistit, že podobných případů se děje velmi mnoho a že s tímto problémem nebojuje sama. V neposlední řadě je žádoucí, aby oběť přestala sebe samu obviňovat z toho, že si násilí způsobila svojí vinou. Zde může významnou podporu představovat docházení do svépomocné skupiny. Pracovníci vždy musí pracovat s tím, co chce oběť, a nevnučovat jí své přesvědčení a rozhodnutí. Nutná je podpora oběti, aby rozhodovala za sebe a přestala se tolik bát svých rozhodnutí.⁵⁵

Důležitým aspektem pro práci s oběťmi domácího násilí je vytvoření dobrého vztahu. Je potřeba citlivý a empatický přístup, neodsuzující, kladné přijetí a přístup založený na respektu a vzájemné důvěře. Valná část kontaktu s osobami ohroženými domácím násilím by měla být vyhrazena poskytování podpory. Na základě toho lze

⁵³ Srov. MATOUŠEK, O., *Slovník sociální práce*. s. 200

⁵⁴ Srov. §3 odst. a) zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách

⁵⁵ Srov. MATOUŠEK, O., *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. s. 241

v kontaktu s ohroženou osobou doporučit reagovat podporujícím způsobem („*Vím, že to teď máte velmi těžké.*“), nechat volnost pro vyjádření citů, neposkytovat plané útechy (např. „*To bude zase dobré!*“), neslibovat nemožné.⁵⁶ Určitá část prostoru by měla být věnovaná informacím o dostupných zdrojích, pomoci a radám. Proto je dobré, aby pracovník měl např. připravené letáčky, brožury o intervenčních centrech, linkách důvěry atd. Oběť pak získá dojem, že pomoc je pro ni skutečně dosažitelná.⁵⁷

Oběti, které sociální pomoc vyhledají, jsou zpravidla vystresované z důsledku fyzického či jiného druhu násilí, které na nich bylo páčáno. Oběť se nachází v krizové situaci a ve velkém emočním vypětí. Požadavkem na sociálního pracovníka je rychlá a účinná pomoc. Sociální pomoc je tedy poskytována prostřednictvím tzv. krizové intervence.⁵⁸

Odborná krizová pomoc je poskytována na základě plnění obecných principů. Prvním z principů je dostupnost sociální služby. Dostupnost můžeme definovat tím, že služba je v nepřetržitém režimu a je poskytována nejen formou ambulantní, ale i terénní práci. Je možnost využít i telefonickou pomoc. Dalším principem je individuální přístup ke klientovi. Každý klient prochází jinou krizí, a tak se vždy s každým klientem vypracovává krizový plán, ve kterém jsou zapsány jeho dané problémy. Důležitý je rovněž princip komplexnosti péče. Komplexní přístup by měl pomoci oběti řešit své problémy co nejefektivněji. Poslední princip je návaznost na další péči o klienta. Krizová pracoviště by měla mít dobře zmapována místa, kam popřípadě klienta nasměrovat.⁵⁹

Povinnost, kterou sociální pracovník má, je dodržení informační povinnosti ke klientovi. Pracovník má povinnost klienta poučit o jeho právech i povinnostech, hlavně tedy o právu na informace, na právní pomoc a na aktivní účast ve vyšetřování (např. navrhování důkazů, nahlížení do spisu, ...). Klient je upozorněn na povinnost podat svědeckou a pravdivou informaci.⁶⁰ Dále je s ním vypracován záznamový arch podle diagnostické metody SARA DN, kterou používá i Policie ČR. Jedná se o soubor

⁵⁶ Srov. ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. s. 164-165

⁵⁷ Srov. Tamtéž.

⁵⁸ Srov. VODÁČKOVÁ, D. a kol., *Krizová intervence*. s. 54

⁵⁹ Srov. Tamtéž.

⁶⁰ Srov. OŠANCOVÁ, R., *Specifika krizové intervence u domácího násilí*. In: VODÁČKOVÁ, D. a kol., *Krizová intervence*. s. 480

otázek a informací o incidentu, dále je doplněna informace, v jakém vztahu se nachází oběť a pachatel.⁶¹

2.2 Spolupráce s orgány státní správy

Spolupráce s ostatními institucemi je jedním z hlavních pilířů úspěšné činnosti intervenčních center, která při pomoci osobám ohroženým domácím násilím spolupracují s orgány veřejné správy, samosprávy a jinými organizacemi. Pro co nejefektivnější výsledek je důležité mezi sebou spolupracovat a předávat si informace.

2.2.1 Spolupráce s PČR

Policie ČR hraje ve vztahu ke spolupracujícím institucím zvláštní roli. Je jedním z úředních aktérů, kteří se zapojují do pomoci osobám ohroženým domácím násilím. Policie ČR může rozhodnout o vykázání pachatele. O tomto rozhodnutí má povinnost informovat intervenční centra do 24 hodin po vykázání. Díky této spolupráci intervenční centrum získá představu o historii vztahu a také osobní údaje ohrožené osoby (např. adresu, jméno, telefonní číslo), a tedy pracovníci IC mohou navázat s obětí spolupráci. Tato spolupráce je stanovena zákonem č. 108/2006 Sb. §4. Spolupráce může mít podobu i jinou než stanovenou zákonem. Policie ČR může předávat informace o výsledku povinné kontroly, která byla provedena kvůli dodržení desetidenní lhůty vykázání, dále může informovat o dalším průběhu řízení, pokud je případ kvalifikován jako trestní čin či přestupek.⁶²

Pokud se oběť rozhodne pro předběžné opatření, vydá jej příslušný okresní soud. Předběžné opatření oběti poskytuje potřebný čas na podání návrhu na úpravu společného soužití (rozvod, společné bydlení, péče o dítě).⁶³

⁶¹ Srov. ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál, 2011. s. 58

⁶² Srov. Tamtéž s. 150

⁶³ Srov. CONWAY L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. s. 79

2.2.2 Spolupráce s OSPOD

IC spolupracuje také s orgány sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD), a to v případě, kdy jsou děti přímými svědky či účastníky domácího násilí.

Sociálně-právní ochrana dětí je definovaná zákonem č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí. Je definována jako ochrana práv dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny. OSPOD vždy jedná v nejlepším zájmu dítěte.⁶⁴

O situaci domácího násilí v rodině se OSPOD zpravidla dozvídá od Policie ČR, škol, lékařských institucí nebo na podnět svědků. Povinností pracovníků OSPOD je celou situaci prošetřit (tzn. zjistit co nejvíce informací o rodině), analyzovat zjištěné skutečnosti, konat v rámci svých možností (nesmí dojít k eskalaci domácího násilí) a dojít k řešení situace za využití spolupráce s jinými institucemi.⁶⁵

Řešením situace může být dle §13 zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí napomenutí rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte, stanovení dohledu nad dítětem, uložení zákazu např. návštěv určitých nevhodných míst a nařízení povinnosti využít odbornou poradenskou pomoc.⁶⁶

2.3 Možnosti řešení domácího násilí

Možnosti řešení domácího násilí lze vymezit z dvou pohledů – z pohledu oběti a z pohledu sociálního pracovníka. První pohled sleduje, jak pomoci oběti domácího násilí v tíživé situaci. Druhý pohled se zaměřuje na sociálního pracovníka, na jeho možnosti a kompetence. Ne vždy je pohled oběti domácího násilí na konkrétní situaci stejný jako u sociálního pracovníka, a tedy se budou různit i jejich přístupy k řešení. Klient např. přichází s řešením problému, které může být v přímém rozporu s etickým

⁶⁴ Srov. §1, odst. 1, Zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí

⁶⁵ Srov. ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. s. 122

⁶⁶ Srov. §13, odst. 1, Zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí

kodexem sociálních pracovníků (např. „*Potřebuji, abyste mého manžela zavřeli do vězení!*“).

Klientovi v tíživé akutní situaci může sociální pracovník pomoci krizovou intervencí, krizovou pomocí, odborným sociálním poradenstvím, terapií. Pokud je klient v akutní situaci, pracovník s ním sepíše bezpečnostní plán. Dále sociální pracovník pomůže tím, že vysvětlí, jak spolupracuje s Policií ČR a OSPOD.

Krizovou intervencí jako takovou by spolupráce mezi obětí a sociální službou měla především začínat. Na krizovou intervenci by mělo navazovat právě odborné sociální poradenství, popřípadě terapie. Co se terapie týče, je důležité aktivní naslouchání klientovi. Úlohou sociálního pracovníka je pochopit zakázku klienta a pomoci mu uvědomit si, co musí být jeho první kroky směrem k řešení problému. Oběť domácího násilí se musí naučit převzít odpovědnost za své rozhodování. Naučit se řešit své problémy ideálně sama, nebo za pomoci své rodiny a blízkého okolí. Klientovi v rámci terapie či poradenství dáváme podporu a pomáháme mu najít odvahu změnit svůj život a výhled do budoucna.⁶⁷

2.3.1 Bezpečnostní plán

Bezpečnostní plán je seznam opatření a důležitých osob, který je vypracováván při akutní krizové intervenci. Má za cíl zvýšit bezpečnost ohrožené osoby a připravit seznam základních věcí, které jsou potřebné pro možný odchod od násilné osoby v případě, že by násilí opět eskalovalo.

Bezpečnostní plán je dostupný jak na internetu, tak i v různých příručkách či literatuře pro oběti domácího násilí a pomáhající pracovníky. Jako příklad uvádím bezpečnostní plán Bílého kruhu bezpečí⁶⁸:

„Uchovejte si u osoby, které věříte náhradní klíče, oblečení, důležité dokumenty, lékařské předpisy a určitý peněžní obnos.“

⁶⁷ Srov. ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. s. 155

⁶⁸ Bílý kruh bezpečí. *Bezpečnostní plán* [online] Dostupné z: <https://www.bkb.cz/pomoc-obetem/domaci-nasili/bezpecnostni-plan/>, [cit. 16.02.2021]

Uschovejte si všechny důkazy o fyzickém násilí (roztrhané oblečení, fotografie modřin a zranění atd.).

Naplánujte si nejbezpečnější dobu k případnému útěku.

Pamatujte si, kam se můžete obrátit se žádostí o pomoc. Řekněte někomu, co se u vás děje. Noste s sebou telefonní čísla svých přátel, příbuzných a azylových domů.

Nepopírejte násilí před dětmi, řekněte jim pravdu a určete jim bezpečné místo v bytě – pokoj, který lze zamknout, sousední dům, kam se mohou v případě ohrožení ukrýt. Poučte je, že jejich úkolem je zůstat v bezpečí, a nikoliv vás ochraňovat.

Domluvte si signál se sousedy (např. světlo venku je rozsvícené = zavolejte policii).

Nestyďte se vyhledat pomoc příbuzných a odborníků.

Když jde o život:

Pokud jste v nebezpečí a potřebujete pomoc, zavolejte policii.

Pokud jste napaden(a) během volání na policii, nechte telefon vyvěšený, mluvit a křičte.

Když přijede policie, jděte s ní do jiného pokoje, abyste mohl(a) mluvit bez přerušování.

Pokud jste zraněn(a), jděte na pohotovost nebo k lékaři a oznamte, co se vám stalo. Požádejte je, aby vaši návštěvu zadokumentovali, případně vám napsali zprávu.

Po útoku ihned neuklízejte a důkazy (rozbité sklo, roztrhané oblečení, chomáče vlasů atd.) uložte do igelitového sáčku a předejte je policii.

Škody vyfotografujte, snímky dejte vyvolat i s datem, je-li to možné.

Zjistěte jména a čísla zasahujících policistů.

Vyhledejte pomoc odborníků.“

3 Prevence domácího násilí z pohledu sociální práce

V této kapitole se zaměřím na prevenci před domácím násilím z pohledu sociální práce. Budu se zde zabývat třemi pilíři pomoci pro osoby ohrožené domácím násilím, které jsou zároveň pilíři prevence.

Nejdříve považuji za důležité přiblížit prevenci jako takovou. Cílem prevence domácího násilí je předcházení tomuto samotnému jevu. Obecně lze prevenci dělit na primární, sekundární a terciární. Důležitým kritériem tohoto třídění je, na koho jsou preventivní aktivity cíleny. Primární prevence je zacílena na všechny, tzn. že působí na každého a snaží se odstraňovat příčiny kriminality. Sekundární prevence se orientuje na potencionální oběti a na pachatele. Terciární prevence je zaměřena na zmírnění dopadů trestných činů. Vychází z toho, že trestný čin byl již spáchán a snaží se eliminovat nepříznivé dopady domácího násilí.⁶⁹ Sociální práce spadá pod sekundární a terciární formu prevence, ale můžeme ji nalézt i v primární prevenci.

3.1 Primární prevence zaměřená na společnost

Jak již bylo zmíněno, primární prevence je zaměřená na všechny. V primární prevenci jde zejména o zabránění vzniku nových případů týkajících se domácího násilí.

Nejdříve se zaměřím na rodinu, která ovlivňuje jedince od narození. Dítě přebírá vzorce chování svých rodičů a vzhlíží se v nich. Co se výchovy týče, rodič svého potomka trestá, např. za špatně provedený úkol. Tím si dítě utvoří představu, že trestání za nesplněný úkol je ve společnosti normální. Dítě model trestání převezme do budoucna. Může se stát násilným vůči partnerovi a omlouvat si to, vždyť jde o jeho nápravu. Prevence by měla být v tomto případě zaměřena na řádnou výchovu jedince.⁷⁰

⁶⁹ Srov. ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. s. 153

⁷⁰ Srov. Tamtéž s. 19

Důležitou funkcí v oblasti prevence je škola. Do škol přicházejí pracovníci neziskových organizací zaměřeni právě na problematiku domácího násilí. Tato osvěta ve školách může být formou workshopů, exkurzí do zařízení, přednášek a brožur.⁷¹

V primární prevenci je třeba také zmínit význam sociálních sítí. V posledních letech se do osvěty ohledně domácího násilí zapojuje Instagram a Facebook. Mladí lidé si zakládají profily mířené právě na téma domácího násilí a snaží se v obětech vzbudit zájem o pomoc. Není to jen o sdílení citátů či fotek, ale je tam vidět snaha pomoci osobám ohroženým domácím násilím, sdílet prostřednictvím sociálních sítí své problémy. Často zde zmiňují i užitečné kontakty, na které se mohou oběti obrátit.⁷²

Dalším důležitým faktorem v prevenci jsou média. Každý jedinec je v dnešní době ovlivňován médii. V dnešní době se nejčastěji lidé pohybují na internetu, sledují televizi či poslouchají rádio. I přes veškeré negativní vlivy televize (pořady s násilím) můžeme nalézt i její pozitivní vliv ve formě informačních TV spotů. Nejaktuálnějším spotem, který běží v televizi, je spot „*Každý domov by měl být bezpečným místem*“ od firmy IKEA.⁷³ Významnou roli v prevenci hraje Policie ČR se svým projektem „*Neodkládej to*“⁷⁴. Na stránkách projektu se lze otestovat, zda jste obětí a zaregistrovat se do webináře. Policie dále spolupracuje s nadací Vodafone na aplikaci „*Bright Sky CZ*“. Jedná se o aplikaci pro oběti i osoby, které chtějí pomoci. Poskytuje důležité informace, kontakty a rychlé vytáčení čísla 158. Zajímavým faktorem aplikace je skrytý režim, který umožňuje oběti skrýt aplikaci před agresorem záměnou za předpověď počasí.⁷⁵

⁷¹ Srov. DUFKOVÁ, Ivana a JIŘÍ ZLÁMAL. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí*. s. 46

⁷² Pozn. Například profil profem_o.p.s._, anabell_cz a karollincmielova.

⁷³ Srov. IKEA za bezpečný domov [online], Dostupné z: www.ikea.cz/zabezpecnydomov

⁷⁴ Srov. Policie ČR, Neodkládej to [online], Dostupné z: www.neodkladejto.eu

⁷⁵ Srov. Nadace Vodafone, Bright Sky CZ [online], Dostupné z: <https://www.nadacevodafone.cz/programy/technologie-pro-spolecnost/aktualni-projekty/aplikace-bright-sky-cz.html>

3.2 Sekundární prevence zaměřená na oběti

Sekundární prevence je zaměřena na včasné odhalení domácího násilí a zahrnuje opatření s cílem zabránění zhoršování situace. Důležitým rysem sekundární prevence je identifikace rizikové rodiny s komunikačními problémy a včasné rozpoznání možného výskytu násilí. Prevence může mít podobu poradenství, krizové intervence či terapie.⁷⁶ Sociální práce zde zasahuje formou sociálních služeb.

3.2.1 Institut vykázání

Hlavním cílem institutu vykázání je preventivní opatření krátkodobého zabránění domácímu násilí. Je jedním ze třech pilířů pomoci ohroženým osobám. Představuje důležitý nástroj prevence, protože umožňuje Policii ČR zasáhnout dříve, než dojde k eskalaci domácího násilí.

*Zákon vymezuje vykázání tak, že: „Lze-li na základě zjištěných skutečností zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že osoba se dopustí útoku proti životu, zdraví nebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn vykázat tuto osobu z bytu nebo domu společně obývaného s útokem ohroženou osobou (dále jen „společné obydlí“), jakož i z bezprostředního okolí společného obydlí. Policista je oprávněn tuto osobu vykázat i v její nepřítomnosti“.*⁷⁷

Vykázání trvá po dobu 10 dnů ode dne jeho provedení. Tuto dobu nelze zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby. Vykázání policista ústně oznámí oběma zúčastněným a předá jim potvrzení o vykázání. Není-li násilná osoba přítomna při vykázání, policista jí poskytne poučení o právech a povinnostech při prvním kontaktu. Vykázaná osoba může mít námitky, které policista zaznamená a předá jej krajskému ředitelství, které se tím dále zaobírá. Policie dohlíží na dodržování institutu vykázání. Policie je povinna do 24 hodin od vstupu do společného obydlí informovat o vykázání násilné osoby

⁷⁶ Srov. ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. s. 153

⁷⁷ §44, odst.1, Zákon č. 273/2008 Sb. o Policii ČR

příslušné intervenční centrum, příslušný místní soud, a pokud žije v domácnosti nezletilé dítě, tak také informovat OSPOD.⁷⁸

Dle zákona č. 273/2008 Sb. o Policii ČR, má vykázaná osoba svá práva a povinnosti. Je povinna ihned opustit prostor vymezený policistou, zdržet se vstupu do tohoto prostoru a zároveň nenavazovat kontakt s ohroženou osobou. Vykázaná osoba musí policistovi odevzdat všechny klíče ke společnému bydlení. Mezi práva, která má vykázaná osoba, patří možnost vzít si své osobní věci (např. osobní doklady, cennosti, dokumenty).⁷⁹

Společné obydlí vždy opouští pachatel. Nehraje zde roli, kdo je vlastníkem bytu.

3.2.2 Intervenční centrum

V kapitole 1.6 jsem se již zmínila o intervenčních centrech. Funkce intervenčních center je upravena §60a v zákoně č. 108/2006 Sb. o sociálních službách. Spolupráce s Policií ČR a intervenčními centry je značně usnadněna díky institutu vykázaní, jelikož jsou přesně dané podmínky, za kterých musí spolupráce probíhat.

Intervenční centrum je povinno nejpozději do 48 hodin od vykázaní kontaktovat osobu ohroženou domácím násilím. Oběť může také sama vyhledat pomoc intervenčního centra. Služby v intervenčním centru jsou poskytovány jako služby ambulantní, terénní nebo pobytové.⁸⁰

Obsahuje tyto základní činnosti:⁸¹

- Sociálně terapeutické činnosti
- Pomoc při uplatňování práv
- Poskytnutí pobytové služby, zajištění stravy a ubytování

Významem IC je pomoc osobám ohroženým domácím násilím s vyřešením jejich akutní situace a následně i pomoc se začleněním zpět do společnosti. Intervenční centrum nabízí zásady mlčenlivosti, možnost anonymity (jen v případě mimo režim

⁷⁸Srov. §47, odst. 3, Zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky

⁷⁹Srov. §45, odst.1, Zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky

⁸⁰Srov. §60a, odst.1, zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách

⁸¹Srov. §60a, odst. 2, Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách

vykázání), respektu a dostupnosti. Veškeré služby, které IC poskytuje, jsou ze zákona bezplatné, proto jsou služby maximálně dostupné.⁸²

Při práci s osobami ohroženými domácím násilím jsou klienti rozlišováni na dvě základní skupiny. Dle Kotkové⁸³ jsou to klienti nízkoprahoví, kteří kontaktovali intervenční centrum sami, a druzí jsou klienti, kteří ke službě přišli skrz vykázání. Nízkoprahoví klienti jsou si ve většině případů vědomi, že v jejich životech není něco v pořádku. Mohou centrum oslovit telefonicky, emailem či se dostavit na osobní schůzku.

Intervenční centrum osobám ohroženým domácím násilím poskytuje individuální psychologickou a sociálně-právní pomoc. Jedná se zejména o krizové intervence, poradenství, pomoc při sepisování právních návrhů apod.

Jak bylo již zmíněno, intervenční centrum je povinno kontaktovat osobu ohroženou domácím násilím do maximálně 48 hodin od přijetí faxu od Policie ČR. Tím pádem první kontakt nepřichází ze strany klienta, ale je tomu přesně naopak. Klienti, kteří přichází skrz institut vykázání, si často neuvědomují, že potřebují pomoc. V tomto případě nelze nabídnout klientovi anonymitu z podstaty věci, služba je i bez anonymity diskrétní.⁸⁴

Intervenční centra na poli prevence pomáhají s informativností o službě. Většinou se jedná o formu letáků či brožur, které jsou dostupné v čekárně samotného intervenčního centra či ve školách a u lékaře. Díky této osvětě se činnost intervenčních center dostane do podvědomí spousty lidí.

⁸² Srov. ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. s. 147

⁸³ Srov. KOTKOVÁ, Martina. *Domácí násilí v kontextu rodiny a práce*. Brno: Spondea, 2014. s. 55

⁸⁴ Srov. Tamtéž. s. 57

3.2.3 Azylové domy

Azylové domy jsou registrovány na základě zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb. pod § 57. Obecně se řadí mezi služby sociální prevence, jejichž záměrem je pomoc osobám překlenout tíživou životní situaci. Poskytují obětem domácího násilí zázemí, bezpečí a klid pro řešení své tíživé životní situace. Mezi poskytované služby také patří: pomoc při zajištění stravy, podpora při uplatňování práv a obstarávání osobních záležitostí.⁸⁵

Nejvhodnějším řešením v pomoci oběti domácího násilí jsou azylové domy s utajenou adresou. Jsou odlišné od běžných azylových domů s veřejnou adresou, poskytují tak maximální bezpečnost. Je zde specifická péče ve formě sociální, psychologické a právní pomoci. Nejznámějším poskytovatelem této služby je centrum pro ženy ROSA. Azylové domy nabízejí také pomoc prostřednictvím krizové telefonní linky.

Cílovou skupinou azylového domu s utajenou adresou jsou ženy oběti a jejich děti, které jsou ohrožené na životě násilnickým partnerem. Adresa je utajena nejen před pachatelem, ale také ji neznají zainteresované orgány. Čím méně lidí ví, kde se dům nachází, tím více je oběť v bezpečí. Tato služba není poskytována ženám, které jsou ve špatném zdravotním stavu a potřebují ústavní péči. Dále také ženám, které jsou nesoběstačné v základních činnostech anebo mají závažné duševní problémy, které by mohly nepříznivě ovlivnit soužití v domě.⁸⁶

Azylový dům není jen o poskytnutí ubytování, ale nabízí řadu dalších služeb, které klientkám pomáhají se znovu začlenit do běžného života. Nabízí také sociálně terapeutické skupiny, kluby pro maminky s dětmi, odborné poradenství apod. S klientkami je vypracován individuální plán a dle něj je poskytováno odborné poradenství. Je zde zajištěno zprostředkovávání navazujících služeb, klientkám je poskytnuta pomoc při řešení jejich záležitostí (např. pomoc při jednání s úřady, pomoc

⁸⁵ Srov. §57 odst. 2, *Zákon 108/2006 Sb. o sociálních službách*

⁸⁶ Srov. Rosa centrum pro ženy. Azylový dům s utajenou adresou pro ženy oběti domácího násilí a jejich děti [online] Dostupné z: <https://www.rosacentrum.cz/nase-sluzby/azylovy-dum/>, [cit. 23.02.2021]

při svěřování dítěte do péče apod.). Klientky mají možnost účastnit se skupinové práce, ale to jen za předpokladu, že žena bude mít zájem. Služba je zpoplatněna.⁸⁷

3.2.4 Krizová centra

Krizová centra primárně poskytují krizovou intervenci. V České republice je 44 krizových center, které lze vyhledat v registru poskytovatelů sociálních služeb.⁸⁸

Na krizová centra se může obrátit kdokoliv, kdo se potýká např. s psychickou krizí, s domácím násilím apod. Krizové centrum má několik podob, může se jednat o centrum s ambulantním a lůžkovým programem nebo linkou důvěry.⁸⁹

Je zde tedy poskytována krizová intervence při akutních krizích. Klienti do krizového centra přicházejí přímo z ulice a potřebují vyslechnout a psychicky podpořit. Většinou se jedná o náhlé krize v rodině nebo domácí násilí. Dále je zde poskytována poradenská konzultace, kdy centrum pomáhá klientům a doprovází je na úřady, celkově podporuje klienta. Spolupracuje i s jinými pomáhajícími institucemi⁹⁰.

V krizovém centru působí multidisciplinární tým, který se skládá zpravidla ze sociálních pracovníků, psychologů, lékařů i zdravotních sester. S týmem mohou pracovat i další odborníci, např. právníci či duchovní, školení laici či studenti, kteří mají obor zaměřený do oblasti pomáhajících profesí.⁹¹

Služba je dostupná už jen z důvodu, že je poskytována i po telefonu. Klienti, kteří se ocitnou v krizi a mají strach z osobní návštěvy v centru, mohou právě využít telefonickou krizovou pomoc.⁹²

⁸⁷ Srov. Rosa centrum pro ženy. *Azylový dům s utajenou adresou pro ženy oběti domácího násilí a jejich děti* [online]. Dostupné z: <https://www.rosacentrum.cz/nase-sluzby/azylovy-dum/>, [cit. 23.02.2021]

⁸⁸ Dostupné z: <http://iregistr.mpsv.cz/>

⁸⁹ Srov. VODÁČKOVÁ, Daniela. *Krizová intervence*. s. 196

⁹⁰ Srov. ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krizová intervence pro praxi*. s. 26

⁹¹ Srov. Tamtéž. s. 24

⁹² Srov. Tamtéž.

Na poli prevence krizová centra přednášejí na středních či základních školách. Cílem přednášek je pomoc studentům včas rozpoznat první signály násilného chování ve vztahu.⁹³

3.3 Terciární prevence zaměřená na následnou pomoc obětem domácího násilí

Terciární prevence je zaměřená na eliminaci dopadů domácího násilí. Snaží se zapojit zasažené osoby (pachatele a oběti) zpět do běžného života a zkvalitnit jim život. K začlenění zpět do normálního života využívají různé formy svépomocných aktivit, programů a sezení.⁹⁴ Vychází z toho, že násilí bylo již spácháno. Tuto úlohu zastávají z většiny neziskové organizace např. Bílý kruh bezpečí, ROSA, Acorus a další. Tato pomoc je založena na dlouhodobém kontaktu s oběti. Pomoc může oběť vyhledat i v křesťanských poradnách, které lze vyhledat přes místní kostel. Poskytnutá pomoc se neliší metodikou neziskových organizací, ale je zde záměrné přivedení oběti blíže k Bohu.⁹⁵

3.3.1 Psychologické poradny

Psychologické poradny fungují na dlouhodobé bázi, proto se s nimi lze setkat již v sekundární prevenci. Psychologickou pomoc vyhledávají oběti, které se doposud nevyrovnaly s traumatem. Tuto pomoc poskytují např. intervenční centra, krizová centra a neziskové organizace. Lze je vyhledat i individuálně.⁹⁶

⁹³ Přednášky poskytuje například občanské sdružení Acorus z. ú. či Arkáda sociálně psychologické centru.

⁹⁴Srov. ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. s. 153

⁹⁵ Srov. CONWAY, Helen L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. s. 115

⁹⁶Srov. VOŇKOVÁ, Jiřina; SPOUSTOVÁ, Ivana. *Domácí násilí z pohledu žen a dětí: právní stav k 1. 1. 2016*. s. 80

Pomoc pro klienty je poskytována formou terapií. Cílí na znovuvybudování vztahu páru nebo k sobě samým. Vztahová terapie je vhodná v tom případě, pokud je pachatel pevně přesvědčen a odhodlán změnit své dosavadní chování.⁹⁷

Oběť dochází do psychologické poradny s cílem promluvit si o svých pocitech a emocích, dokázat se o nich bavit a vyrovnat se s nimi. Psychologickou pomoc může vyhledat i pachatel s cílem své nápravy. Pro pachatele existují různé nápravné programy. Nejznámějším poskytovatelem pomoci pro agresory je Liga otevřených mužů. Nabízejí poradenství a kurzy např. „*Terapeutický program zvládnání vzteku, Rozchodem rodina nekončí, Výchova bez násilí, Nenechte se vytočit*“ a další.⁹⁸

⁹⁷ Srov. CONWAY, Helen L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb.* platným od 1. ledna 2007. s. 121

⁹⁸ Liga otevřených mužů, [online] Dostupné z: <https://ilom.cz/>

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, jaké možnosti má sociální práce při řešení problematiky domácího násilí, zvláště pak v oblasti jeho prevence.

V první kapitole jsem se zabývala uvedením do problematiky domácího násilí. Ve druhé kapitole přibližuji sociální práci, resp. její možnosti při řešení domácího násilí. Ve třetí kapitole se pak zabývám prevencí domácího násilí z pohledu sociální práce.

Je velmi důležité si uvědomit, že všechny tyto složky sociální práce musí být v rovnováze a že v ideálním případě jedna doplňuje druhou.

Z hlediska primární prevence už se podařilo změnit pohled společnosti na týrání žen. Vzniklo mnoho organizací jak v rámci státní správy, tak i neziskového sektoru, které těmto ženám pomáhají. Problém zůstává v oblasti genderu, kdy společnost ještě plně nepřijímá muže jako oběť domácího násilí. Zde je důležité apelovat na správnou výchovu jak v rodinách, tak i ve škole. Z hlediska primární prevence je důležité ve školách vybudovat přívětivé klima, minimalizovat a důsledně potírat jakékoliv projevy šikany či násilí. Tyto zážitky si dítě nese do svého dospělého života. Také je diskutováno, jak má rodič potomky trestat, aby je řádně vychoval, a přitom si dítě neneslo traumata do dospělého života a nezískalo návyk řešit svoje problémy za použití násilí. Může se totiž stát, že dítě převezme model násilného řešení problémů a bude ho v budoucnu uplatňovat.

V sekundární části prevence sociální práce je nutné, aby případná intervence byla provedena v co nejkratším možném čase a bez zbytečných odkladů. Poměrně dobře je tato problematika vyřešena u dětské populace, kde existuje mnoho možností, jak násilí zastavit, jak v rodině, tak ve škole. Z tohoto hlediska se nyní, v době pandemie koronaviru ukazuje jako velmi problematické, že děti nenavštěvují školu a tím odpadá mnoho příležitostí, jak násilné chování odhalit a zastavit. Je důležité, aby škola v maximální míře spolupracovala s příslušnými orgány, pokud má podezření, že v rodině není vše v pořádku. Je nepředstavitelné, pokud školy přiznávají, že v současné době nemají vůbec přehled, co dělají žáci, kteří se neúčastní distanční výuky. Forma výuky je sice odlišná, ale měla by být posuzována stejným způsobem, jako když žák má absenci v řádné školní docházce. Tyto případy by měly být neprodleně hlášeny na OSPOD a s danými dětmi a jejich rodinami by měla být okamžitě zahájena spolupráce.

Musíme dbát na to, aby dané kroky nepůsobily jako trest, ale byly maximálně podporující pro celou rodinu.

Z tohoto důvodu jsou v současné době zavedeny online konzultace, které poskytují okamžitou pomoc. Toto je určitě krok správným směrem, bohužel však nepodchycuje případy, kdy oběti nemají přístup k počítačovému vybavení nebo připojení. Pro tyto případy tu je ještě možnost využít tísňovou linku či domluvit si osobní setkání v příslušném zařízení.

Při terciární prevenci musíme klást důraz na to, aby nedocházelo k sekundární viktimizaci. Problémem nebývají jen přímí účastníci případu, ale také i případná následná medializace, která může znovu oběť významně poškodit. Pro oběť je důležité se co nejdříve začlenit do normálního života a k tomu je nutné jí poskytnout veškerou možnou podporu. Dle mého názoru je velmi přínosná i práce s pachatelem, která je často opomíjena a vždy se neseťká s pochopením širšího okolí.

Poměrně milým překvapením pro mě bylo zpracování dané problematiky v právním řádu České republiky. Existuje mnoho právních nástrojů pro tuto problematiku viz zákon č. 135/2006 Sb., §44–47 zákon č. 273/2008 Sb. o Policii ČR a Istanbulská úmluva. Bohužel však někdy vážně jejich správné využívání. Zjistila jsem, že jakákoliv prevence (hlavně u dětí) je důležitá a hraje významnou roli jak při vzniku, tak potírání domácího násilí. Oběti už ví, že se mohou obrátit na organizace, které se touto problematikou zabývají a jsou připraveny jim pomoci. Nápomocná jim může být také nová aplikace Bright Sky CZ, která vznikla za spolupráce mobilního operátora Vodafone a Policie ČR. Aplikace je dostupná na všech operačních systémech. Za hlavní výhodu považuji přímé propojení aplikace s tísňovým voláním a její fungování ve skrytém režimu.

4 Seznam použitých zdrojů

Literatura

BEDNÁŘOVÁ, Zdena. *Domácí násilí: zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. Praha: Acorus, 2009. ISBN 978-80-254-5422-0.

BURIÁNEK, Jiří a kol. *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*. Praha: Triton, 2006. ISBN 80-7254-914-6

CONWAY, Helen L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. Praha: Albatros, 2007. ISBN 978-80-00-01550-7

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky. Domácí násilí, stalking, predikce násilí*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2008 ISBN 978-80-247-2207-8

ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2014-2

ČUHELOVÁ, Kateřina. *Předběžná opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí*. Praha: Wolters Kluwer, 2016 Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-341-9

DUFKOVÁ, Ivana a Jiří ZLÁMAL. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí*. Praha: [Střední policejní škola Ministerstva vnitra, Středisko pro výchovu k lidským právům a profesní etiku], 2005 ISBN 80-239-5686-8.

JEŽKOVÁ, Veronika a Jiřina VOŇKOVÁ. *Vaše právo! první právní pomoc ženám, obětem domácího násilí*. 9., aktualizované a doplněné vydání. Praha: ProFem, 2017. ISBN 978-80-903626-9-7

KOTKOVÁ, Martina. *Domácí násilí v kontextu rodiny a práce*. Brno: Spondea, 2014 ISBN 978-80-2607-191-4

KUTÁLKOVÁ, Petra a Lubica KOBOVÁ, ed. *Sexuální násilí: proč se nikdo neptá?*. Praha: In Iustitia, 2014. ISBN 978-80-260-5793-2

MATOUŠEK, O., *Slovník sociální práce*. 2. vyd. Praha: Portál, 2008 ISBN 978-80-7367-368-0

MATOUŠEK, O., *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál, 2010 ISBN 978-80-7367-818-0

OŠANCOVÁ, R., *Specifika krizové intervence u domácího násilí*. In: VODÁČKOVÁ, D. a kol., *Krizová intervence*. 2.vyd. Praha: Portál, 2007 978-80-7367-342-0

PAPRSTEINOVÁ, Lucie, Jiřina NAVRÁTILOVÁ a Libor BOTEK. *Domácí násilí: příručka (nejen) pro pastorační pracovníky*. V Praze: Karmelitánské nakladatelství, 2019. Orientace. ISBN 978-80-7566-149-4.

PIKÁLKOVÁ, Simona, Zuzana PODANÁ a Jiří BURIÁNEK. *Ženy jako oběti partnerského násilí: sociologická perspektiva*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2015. Studie (Sociologické nakladatelství) ISBN 978-80-7419-189-3.

STRÍLKOVÁ, Patricie a Marek FRYŠTÁK. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Ostrava: Key Publishing, 2009. Právo ISBN 978-80-7418-020-0.

ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2

ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krizová intervence pro praxi*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2011. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2624-3.

VODÁČKOVÁ, D. a kol., *Krizová intervence*. 2. vyd., Praha: Portál, 2007. 978-80-7367-342-0

VOŇKOVÁ, Jiřina; SPOUSTOVÁ, Ivana. *Domácí násilí z pohledu žen a dětí: právní stav k 1. 1. 2016*. 3. přepracované vydání. Praha: proFem, 2016. ISBN 978-80-904564-5-7

VOŇKOVÁ, Jiřina; MACHÁČKOVÁ, Radka. *Domácí násilí právní minimum pro lékaře*. 3. aktualizované vydání. Praha: proFem, 2009. ISBN 978-80-903626-8-0

VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2., přeprac. vyd. Praha: proFem, 2008. ISBN 978-80-903626-7-3

Internetové zdroje

BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ, *Bezpečnostní plán* [online] Praha: Bílý kruh bezpečí, posl. úpravy 21. 4. 2009 Dostupné z: <https://www.bkb.cz/pomoc-obetem/domaci-nasili/bezpecnostni-plan/>, [cit. 16.02.2021]

Istanbulská úmluva, *Článek 1 Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí*, [online] Istanbul, 11.V.2011. Dostupné z: <https://rm.coe.int/16808e95e17> [08. 02. 2021]

Gender: základní pojmy [online]. Praha: Český statistický úřad, posl. úpravy 29. 02. 2016 [cit. 08. 02. 2021]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/gender/gender_pojmy

IKEA, *Za bezpečný domov* [online], Praha: IKEA, 12. 11. 2020 [cit. 26. 02. 2021]. Dostupné z: <https://ikea.cz/zabezpecnydomov/>

LIGA OTEVŘENÝCH MUŽŮ [online], Praha: Liga otevřených mužů, posl. úpravy 15. 10. 2020 [cit. 26. 02. 2021]. Dostupné z: <https://ilom.cz/>

MELICHAROVÁ, D.: *Dítě jako svědek a oběť domácího násilí*. Acta iuridica olomucensis[online]. Vol. 1, Olomouc: Univerzita Palackého. 2005 cit. [08.02.2021] s. 62-65 Dostupné z: http://oldwww.upol.cz/fileadmin/user_upload/Veda/AUPO/AUPO_Iuridica_Olomucensis_II.pdf ISSN 1801-0288

Ministerstvo práce a sociálních věcí [online] *Registr poskytovatelů sociálních služeb*, Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, posl. úpravy 21. 12. 2020. Dostupné z: <http://iregistr.mpsv.cz/>

Nadace Vodafone: *Aplikace Bright Sky CZ* [online], Praha: Nadace Vodafone. 2019 cit. [26. 02. 2021] Dostupné z: <https://www.nadacevodafone.cz/programy/technologie-prospolecnost/aktualni-projekty/aplikace-bright-sky-cz.html>

Policie ČR, *Nevzdávej to* [online], Praha: Policie ČR. 2020 [cit. 26. 02. 2021] Dostupné z: <https://neodkladejto.eu/>

Rosa centrum pro ženy: *Azylový dům s utajenou adresou pro ženy oběti domácího násilí a jejich děti* [online]. Praha: ROSA, posl. úpravy 16. 12. 2020 [cit. 23.02.2021]
Dostupné z: <https://www.rosacentrum.cz/nase-sluzby/azylovy-dum/>,

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. [online] Řím, 4. IX. 1950.
Dostupné z: http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf [cit. 08.02.2021]

Zákony

Zákon č. 359/1999 Sb. o Sociálně-právní ochraně dětí, *ve znění platném k 9.9.1999*

Zákon č. 108/2006 Sb. o Sociálních službách *ve znění, platném k 14.3.2006*

Zákon č. 273/2008 Sb. o Policii ČR, *ve znění platném k 17. 7 2008*

Brožura

Úmluva o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí: mýty a fakta, Úřad vlády ČR, 2018. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Projekt_OPZ/Vystupy_projektu/brozura_IU.pdf

5 Abstrakt

Prevence domácího násilí z pohledu sociální práce.

VEITHOVÁ, Karolína. *Prevence z pohledu sociální práce*. České Budějovice. 2021. Bakalářský práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta. Katedra etiky, psychologie a charitativní práce. Vedoucí práce doc. Jindřich Šrajer, Dr. theol.

Bakalářská práce se zabývá prevencí domácího násilí z pohledu sociální práce. V první kapitole se zabývám uvedením do problematiky samotného fenoménu, jaké má formy, charakter a znaky. V druhé kapitole představuji sociální práci zaměřenou na práci s oběťmi domácího násilí a spolupráci s orgány státní správy při řešení tohoto problému. Ve třetí kapitole se věnuji prevenci domácího násilí, jakou roli na poli prevence hraje sociální práce a jaká je následná pomoc oběť.

Klíčová slova: prevence, prevence domácího násilí, sociální práce, oběť

6 Abstract

Prevention of domestic violence from perspective of social work

The bachelor thesis deals with the prevention of domestic violence from the perspective of social work. In the first chapter I deal with the introduction to the issue of the phenomenon itself, what are its forms, character and features. In the second chapter I present social work focused on working with victims and cooperation with state administration in solving this problem, solution options and types of help. In the third chapter I deal with the prevention of domestic violence, what role social work plays in the field of prevention and what is the subsequent support to victims.

Key words: prevention, prevention of domestic violence, social work, victim